

Kommunal- og moderniseringsdepartementet

Vår ref. TBM/PAL 31.08.2020

Høring - Forsvarlig byggkvalitet - rapport fra Byggkvalitetsutvalget - forslag om endringer i plan- og bygningsloven

Kommunal- og moderniseringsdepartementet har sendt på høring med frist 1. september 2020 rapport fra et ekspertutvalg hvor det foreslås endringer i lov og regelverk for bedre byggkvalitet og kvalifiserte og seriøse aktører i næringen. Tekna vil gjerne bidra med våre synspunkter i høringen.

Tekna – Teknisk-naturvitenskapelig forening er den største masterforeningen i Norge, og den største fagforeningen i Akademikerne med 84 000 medlemmer. Våre medlemmer har mastergrad eller mer fra tekniske og naturvitenskapelige fagområder.

Om utvalgets arbeid og forslag

Byggkvalitetsutvalget foreslår at ansvarsrettssystemet i plan- og bygningsloven avvikles og at tiltakshaver alene skal stå ansvarlig overfor det offentlige for at det bygges etter gitte tillatelser. Det skal lønne seg å levere kvalitet og være seriøs. Sentral godkjenning for ansvarsrett foreslås avviklet og erstattet med lovregulerte yrker på viktige områder. Kontroll og tilsyn på byggeplass foreslås styrket, en byggskadeforsikring for boliger foreslås etablert, og næringen må videreutvikle ordningene for kompetanse i byggevirksomheten.

Rapportens første del inneholder beskrivelser av næringen og nåsituasjonen. Teknas kommentarer er knyttet til rapportens andre del med utvalgets vurderinger og anbefalinger. Tekna er enig i målsettingen med endringene, dvs. "bidra til forsvarlig byggkvalitet og kvalifiserte og seriøse aktører i næringen.

Teknas kommentarer til utvalgets vurderinger og anbefalinger

Kapittel 10 Plassering av ansvar

Tekna er enig i at dagens regime om ansvarsrett ikke fungerer etter intensjonene. Dersom vi har forstått høringsutkastet riktig, så vil endringene også gjelde i de tilfeller der forbruker er tiltakshaver. Vi stiller imidlertid spørsmål ved hvordan man kan ilegge en privatperson et slikt ansvar som mange ikke har faglige forutsetninger for å kunne se konsekvensene av.

Det framkommer ikke i rapporten om utvalget har vurdert kontrollordninger, som eksempelvis finnes i Tyskland, der private foretak er ansvarlige for kontroll av utførelse på byggeplass (såkalt

«Prüfingenieur»). Dette vil enkelt kunne defineres ved å sette krav til faglig kompetanse ut ifra bygningskonstruksjonenes risikoklasse og dermed sikre at fagprofesjonene får et «løft».

Kapittel 11 Kompetansekrav

Tekna er enig i at det er viktig å stille kompetansekrav til alle aktører i byggeprosessen, og at dette tar utgangspunkt i klasseinndelingene i byggeteknisk forskrift. Tydelige krav til den enkelte er i dag "ikke-eksisterende", og det er heller ingen god kontrollordning som ivaretar dette. Særlig for mindre prosjekter (boligprosjekter) er det useriøse aktører. Det profesjonelle markedet er i større grad i stand til å regulere seg selv og slik sikre lik konkurranse.

Utvalgets forslag om å øke kompetansekrav til enkeltpersoner vil sannsynligvis påvirke rekrutteringen i konsulentbransjen (prosjektering), og det vil settes krav til kontrollører om tilstrekkelig kompetanse. Tekna mener at det bør gjøres en vurdering av hvordan dette vil påvirke rekruttering til bransjen. -Hvem skal ha rett til å drive videreutdanning og kompetanseheving? Og, - hvordan skal man eventuelt sikre kvaliteten på dette, både nasjonalt og internasjonalt?

Tekna stiller spørsmål ved om at den enkelte kommune skal kunne utarbeide egne kvalifikasjonskrav til lokale aktører i tillegg til krav i nasjonalt lov og regelverk. En av grunnene til dette, er at mange mindre kommuner sannsynligvis ikke har tilstrekkelig kompetanse innenfor de ulike bygningskategoriene til å fastsette og følge opp hvilke tilleggskrav som eventuelt bør stilles. Virksomheter som jobber i større deler av Norge, vil da måtte forholde seg til mange ulike lokale bestemmelser. Dette vil igjen medføre økte kostnader og i flere tilfeller begrense konkurransen i markedet.

Kapittel 12 Kontroll

Dagens regime med uavhengig kontroll fungerer ikke tilfredsstillende og er i mange tilfeller en unødvendig ekstra kostnad for byggherre.

-Hvem kontrollerer kvaliteten på eksempelvis større og kompliserte forskalinger i dag? I praksis ingen, da dagens kontrollregime kun gjennomgår KS-dokumenter. Dette har som kjent dessverre ført til alvorlige hendelser og dødsulykker de senere årene.

Vi mener det er et påtrengende behov for kontroll, særlig for tiltak der byggherre ikke er profesjonell og ikke innehar kompetanse til å kunne bedømme arbeidenes kvalitet. Allerede eksisterende private foretak eller foreninger bør kunne bli viktige aktører i dette arbeidet.

Vi stiller også spørsmål ved nytten av en ren dokumentkontroll og kan ikke forstå hvorfor dette ikke digitaliseres, slik at ressurser og kompetanse kan benyttes til stedlig kontroll og til kontroll av prosjektert underlag.

Tekna mener det bør utredes hvordan beskrevne kontroller vil øke kostnadene ved byggeprosjekter, samt om det vil gi økt konfliktnivå mellom byggherre og entreprenører. Det bør gjøres en vurdering av om Statsbygg har mindre byggefeil enn utbygginger utført hos private profesjonelle utbyggere. I de fleste Statsbygg-prosjekter er det mange konsulenter som følger opp prosjektering og utførelse. Erfaringer viser at særlig utførende føler seg mistenkeliggjort og overvåket. Slikt kan lett føre til konflikt.

Det bør også utredes hvordan mindre tiltakshavere skal kunne bruke beskrevne registreringsystemer. I dag kjører store byggeplasser strenge kontrollrutiner for hvem som befinner seg på byggeplassen, allikevel observeres det arbeidere uten gyldige HMS-kort. Det bør vurderes hvordan dette kan kontrolleres på mindre utbygginger, hytteområder etc.

Kapittel 14 Arbeidslivskriminalitet

Utvalget fremmer en rekke forslag som vil motvirke arbeidslivskriminalitet, som koordinert kontroll, krav om byggskadeforsikring, skatteattest og etablering av registre over selskaper som oppfyller krav til kvalitet. Tekna er positive til forslag om sikrer seriøse forhold i byggebransjen og som premierer virksomheter som følger offentlige regler og krav til kompetanse.

Vi stiller likevel spørsmål ved hvilke følger det vil ha å fjerne sentral godkjenning av foretak. Et spørsmål er hvorvidt foretakene kan "straffes" for bruk av ulovlig arbeidskraft. Og om det er rimelig at ansvaret kun skal ligge hos tiltakshaver, som ofte ikke er til stede for å kontrollere.

Det bør vurderes å styrke tilsynsmyndighetenes sanksjonsmuligheter overfor useriøse aktører, ved eksempelvis stengning av byggeplass ved brudd på arbeidstakernes rettigheter.

Tekna ber departementet vurdere opprettelsen av et nytt register for synliggjøring av de seriøse bedriftene. Det er vanskelig for foretak å synliggjøre lovlydighet i konkurranse med kriminelle aktører, og det er utfordrende for tiltakshavere å være velinformerte når de skal velge tilbydere. Tekna mener at det bør opprettes et norsk register tilsvarende det som finnes i Irland. Construction Industry Register Ireland (CIRI) er et frivillig register, hvor aktørene som registreres, forplikter seg til å levere kvalitet i alle ledd. Aktørene blir godkjent av en innmeldingsnemnd. De må blant annet sende inn skatteattest, bekreftelse på tegnet forsikring fra forsikringsselskap, firmaattest dokumentasjon av HMS-rutiner, dokumentasjon av kvalitetssikringssystemer, oppfyllelse av miljøkrav og bærekraftsmål, minimum tre referanseprosjekter som er nyere enn ti år, opplysninger om eventuelle sanksjoner fra myndighetene, opplysninger om eventuelt eierskap i selskaper som har gått konkurs eller opphørt, og dokumentasjon av at ordningens introduksjonsprogram er gjennomført. Registrerte foretak må søke om fornyelse av medlemskapet årlig.

Med vennlig hilsen

Tekna – Teknisk-naturvitenskapelig forening

Line Henriette Holten
generalsekretær